

Mazenzele

Pajot, Faluin, Ajuin

26 november 2011

Maria is opgehangen in de kerktoren van het Witte Dorp. Nee, nee, wacht even! Je moet niet direct een drama vermoeden. Ze hangt daar al sinds 1639. Deze Maria is een *tiende-klok*. Nee, nee! Nog eens! Laat een mens toch eens uitpraten! Het is niet de tiende klok van een beiaard of zo. De *tiend of tiende* was een belasting. Het was in principe het tiende deel van de oogst aan gewassen en van de geboren dieren. Dat moest verplicht afgedragen worden. Aan „de kerk“ of een wereldlijk heerser. Deze laatsten verschenen pas later op het toneel want oorspronkelijk was de belasting deels tot het bekostigen van de bouw en het onderhoud van het kerkgebouw. Dat was althans de formele bedoeling. Een derde van wat werd opgehaald viel toe aan de pastoor. Die mens kon ook niet leven uitsluitend op hosties, miswijn en het woord van de Grote Baas. Het tiendrecht werd later wel eens verkocht of weggeschonken en zo kwamen er andere tiendheren een woordje meespreken in het verhaal. Hier en daar kan je nog wel eens een soort zeer oude grenspalen aantreffen, de zogenaamde tiendepalen. Die duiden aan waar het gebied van de ene eindigde en dat van een ander begon.

Nadat Maria aan het kleppen ging, pardon: de tiendklok werd geluid, ging de tiendgaarder de akkers langs. Daar was de oogst netjes in schoven opgesteld. Het was dus makkelijk daar iedere tiende (soms elke elfde) schoof uit te plukken en op de tiendkar te laden. Wat zo vergaard werd, dat werd afgevoerd naar de schuur of zolder van de tiendpachter. Hoe ze dat echter klaarden met die nieuw geboren boerderijdieren, dat is me toch niet duidelijk. In elk geval betaalde de boer zijn belasting in natura. De tiendgaarder zelf was ook maar een loonslaaf. Hij gaf de tiend in natura door aan de tiendpachter en daarvoor kreeg hij een loon uitbetaald. De belasting trof iedereen die een stuk land bewerkte en iedereen in de parochie was tiendplichtig. Ze waren destijds nog niet eens zo slecht af met een belasting die „slechts“ 10% bedroeg. Dat is nu wel anders, nu België ernstig zijn best doet om wereldkampioen te worden in de sporttak belastingheffen. Het is eens wat anders dan gewichtheffen. Al weegt het ook zwaar. Voor sommigen.

Mazenzele werd vroeger wel eens het „Witte Dorp“ genoemd. Dat kwam doordat het daar in het voorjaar leek alsof er sneeuw lag. Het hele dorp stond dan vol met bloeiende kersenbomen. Op weinig exemplaren na zijn die allemaal verdwenen. In de lente geurt het daar niet meer naar kersenbloesem maar eerder naar uitlaatgassen. Daarvoor is de druk bereden weg van Dendermonde naar Asse verantwoordelijk. Ze hadden zich misschien beter bij hun Romeinse heirbaan gehouden.

Ter kerke

De kerk waar Maria hangt en soms (vermoed ik) nog eens haar stem laat horen is de Sint-Pieterskerk. Oud. Zeer oud. Ze moet daar minstens al in de 13^e eeuw gestaan hebben. Misschien zelfs al eerder. Voor een deel is ze het oudste gebouw in heel Opwijk. Mazenzele is namelijk een deelgemeente van Opwijk. De kerk is echter slechts voor een deel zo oud. De toren, dat is het oudste deel. Het schip werd later herbouwd, verbouwd en vergroot. In de Eerste Wereldoorlog werd een gedeelte van de kerk door de Duitsers ernstig beschadigd.

Op één van de zijaltaren staat een mooi gepolychromeerd Sint-Pietersbeeld dat eigendom is van de plaatselijke *Sint-Pietersgilde*. Achteraan in de kerk is een schilderij van de hand

De Sint-Pieterskerk in Mazenzele die nu gerestaureerd wordt

van Gaspar De Crayer te zien. Het is in de zeventiende eeuw gemaakt. De kruisweg die er nu te zien is, werd door de Opwijkse keramist Dries Van den Broeck gemaakt. De oorspronkelijke kruisweg moet je ver van hier gaan zoeken. Eén van de vorige pastoors van Mazenzele deed hem cadeau aan William Michiels. Die was „Mazelaar“ en missionaris in Japan. Die mazzelde dus. Vroeger was Mazenzele bekend om zijn *begankenis* (bedevaart) om genezing te verkrijgen voor kinderen die niet konden lopen of die voortdurend vielen.

Het pittoreske kerkje wordt voor het ogenblik gerestaureerd. Tijdens de restauratie-

werken wordt en passant ook een archeologisch onderzoek gedaan. Bovendien is het de bedoeling dat het Anneessensorgel uit de 19^e eeuw dat nu nog in de kerk in Nijverseel staat opnieuw in de parochiekerk van Mazenzele wordt geïnstalleerd.

Om op te schieten

Mazenzele kan zijn Frankische roots niet loochenen en wil dat allicht ook niet. Die oorsprong is nog goed te zien aan de „Dries“. Inderdaad een opmerkelijk driehoekig plein. Op de Dries staan de hoge palen of perches van de staande wippen waar de Sint-Pieters schuttersgilde haar jaarlijkse koningschieting houdt. De leden van die boogschuttersgilde kunnen bogen (!) op een zeer lange traditie. Eigenaardig is verder ook nog dat plein noch min noch meer eigendom is van die Sint-Pietersgilde. De 1 hectare, 32 are en 30 centiare zijn verdeeld in 28 delen waarvan evenveel gildebroeders eigenaar zijn.

Tot vorig jaar nog stond dit plein vol met populieren. Ze waren zowat aan het eind van hun levensduur en daarom zijn ze gekapt. Ondertussen heeft men weer jonge boompjes aangeplant.

De Sint-Pietersgilde van Mazenzele is één van de oudste verenigingen van Brabant en zelfs van heel Vlaanderen. De goddeloze Fransen schaften heel wat af nadat ze het volk en het land hier onder de voet hadden gelopen. De gilde in Mazenzele ontsnapte daaraan bij zoverre dat haar goederen niet in beslag werden genomen. De hoofdman van toen slaagde erin de grond, die eigendom was van de gilde, als gemeentegrond te laten erkennen. Na deze woelige periode werd het bezit als vanouds weer overgeheveld naar de gemeenschap.

De oudste vermelding van de gilde werd geschreven door pastoor Peeter Verhas-selt. In de jaren tussen 1538 en 1557. De pastoor-chroniqueur was ook hoofdman van de gilde. Blijkbaar kon dat toen. Op dat moment kende de gilde een bloeiperiode en ze telde toen 59 leden. Bij de vermelding wordt er ook gesproken over het maken van een nieuwe vlag. Dus moet er ook een oudere vlag hebben bestaan en moet de gilde reeds veel vroeger ontstaan zijn. Volgens oude overleveringen werd ze zelfs rond 1270 gesticht.

Waar de schuttersgilden thans algemeen nog slechts een folkloristische- en

Een deel van de Dries in Mazenzele met een staande wip van de boogschutters.

vermakelijkheidswaarde hebben, was dat vroeger wel anders. Het waren noch min noch meer burgerwachten die zowel krijgskunde als vermaak tot doel hadden. Ze beschermden het land en de bevolking tegen plunderingen en overvallen. Daarnaast paradeerden de schuttersgilden ook bij burgerlijke en godsdienstige plechtigheden in een dorp.

De bekende overleveringen omtrent het dorp gaan terug tot de 4^e of 5^e eeuw. Volgens die verhalen zouden enkele Franken zich toen in deze streek gevestigd hebben. Van Euro's was immers nog geen sprake. Onder hen moet er ook ene Maso geweest zijn. Hij vond het hier nog zo slecht niet en hij bouwde een huis op de plaats die het „*Borrewater*“ werd genoemd. Voor zijn hof legde hij een plein aan. Dat was dan de huidige Dries. Het verklaart ook de naam van het dorp. De „sala“ van „Maso“... Masosala... Mazenzele.

De gilde van Mazenzele is de enige in Vlaanderen die nog over een eigen Dries beschikt. Hoe ze dat bezit verworven heeft, dat is ook al niet zeer duidelijk. Volgens, alweer, de legende zou de laatste telg van het geslacht „Van Masensele“ het plein aan de gilde hebben geschonken voordat hij in het klooster trad. Misschien gaat het dan over Waltarus van Masensele waarvan bekend is dat hij in 1165 voor de rest van zijn leven naar de abdij van Afligem verkaste.

Mazenzele wordt ter plaatse „*Mauzel*“ genoemd en dus wordt de Dries ook wel aangesproken met „*Mazeldries*“. Omwille van zijn historische en volkskundige waarde werd het plein als monument beschermd. Dat stelde men als volgt op schrift: *“... de dries van Mazenzele is een zeer goed bewaarde dries. In de schaduw van de bomen heerst een landelijke rust, waar menig kunstenaar zijn inspiratie vindt en waar naar jaarlijkse traditie op Sinksendag de koningschieting wordt gehouden”*. Waarvan akte.

In 1991 werd naar aanleiding van de viering van het 450-jarig bestaan van de Gilde op de Dries een bronzen beeld onthuld: „*De Gildekoning*“. Dit beeld werd gemaakt door beeldhouwer Jos Hens. De „koning“ staat daar fier met zijn boog in de ene en de oppergaai in de andere hand.

De Gildekoning

Het zal je Kint maar wezen

Zeggen dat Vlaanderen vol gebouwd staat met kapelletjes en kapellen is wat overdreven. Maar het zijn er wel heel veel. Soms heel eenvoudig een houten kastje aan een boom, soms een anoniem bouwseltje, soms een heus gebouw met enige allure, zelfs een kleine kerk. Het zijn er wel zo veel dat ze niet echt meer opvallen waardoor ze dikwijls gepasseerd worden zonder dat er echt notie van genomen wordt. Bovendien is de verering van de meeste heiligen nogal in de versukkeling geraakt en verkeren niet weinige van deze bedehuisjes in een deplorabele toestand. Sommige van die nog bestaande uitingen van volksdevotie zijn soms extra interessant omdat ze een eigen verhaal met zich mee dragen. Zoals de 't Kintskapel of Sint-Rochuskapel in Mazenzele.

De kapel staat daar op een zeer prominente plaats maar niet enkel daarom is ze bijzonder. Deze kapel wordt zo genoemd omdat de legendarische juffrouw 't Kint ze liet bouwen. De voorgevel van dit kapelletje draagt het jaartal 1770 en er is een steen ingemetseld met de tekst: „*Joh. Josine 't Kint 8,8,1696-1793*“. Vroeger stond dicht bij deze kapel een grote hoeve. Juffrouw 't Kint beheerde van

De 't Kintskapel of Sint-Rochuskapel

daaruit haar uitgestrekte bezittingen. Ze bleef altijd ongehuwd. Ze liet de kapel bouwen ter ere van Sint-Rochus, die aanroepen werd tegen de pest. Haar grootouders waren immers gestorven aan die gesel der mensheid tijdens de pestepidemie die in deze streek huis hield tussen 1667 en 1669. Nu de pest is uitgeroeid, is Sint-Rochus van specialiteit veranderd en wordt hij geacht zijn invloed aan te wenden om huidziekten te genezen. Misschien dat onze koning... Maar goed, daar wil ik mijn neus niet in steken.

Toen juffrouw 't Kint stierf had ze een kleinigheid vergeten te doen vooraf: ze had geen erfenamen aangeduid. Van toen af vlogen allerhande families mekaar in het haar omwille van die erfenis. Het werd zodoende één van de meest beruchte erfeniskwesties in Vlaanderen. Na meer dan 200 jaar is dat nog steeds niet uitgeklaard. Ja, waar wat is, daar is wat te halen en hebben is hebben en krijgen is de kunst.

Volgens de legende zou juffrouw 't Kint nog geregeld terugkeren in een zwarte koets die getrokken wordt door vier witte paarden. Een andere legende verhaalt dat ze nog steeds als een wit konijn ronddwaalt rond de kapel. Het jachtseizoen is open dus dat wordt uitkijken voor dat beestje! Het verhaal gaat dat deze verschijningen zouden blijven duren totdat haar erfenis helemaal rechtvaardig verdeeld is. Gezien de menselijke hebzucht is ze nog lang niet klaar met rondspoken.

Haa-twee-oo

Droeshout is een gehucht van Opwijk. Het plaatsje heeft minstens twee illustere bewoners gekend. De ene stond bekend als *Jeanne de Kruidenvrouw*. Zij wist iets te veel van de natuur en hoe die moest gebruikt worden bij ziekte en ongemak. Ze werd als heks terechtgesteld. Dan was er ook nog *Roste Kwaa*. Die onderging hetzelfde lot maar, let op, dat was wel een echte heks! Wat voor toverkunsten Kwaa beheerste, dat is me niet bekend.

Droeshout is weliswaar een zelfstandige parochie maar toch doet de pastoor van Opwijk daar de mis. Net als Mazenzele ligt Droeshout aan de drukke weg die Dendermonde met Asse verbindt. In Droeshout is ook de eerste *Red Market* te vinden. Ik zag er wegwijzers naartoe. Een warenhuis met een nieuw embleem dat opgericht werd door de Delhaize keten. Of waarin een kleine plaats groot kan zijn.

In Droeshout staat verder nog een watertoren. Niets bijzonders, die zijn er wel meer zal je zeggen. Ware het niet dat deze er wat raar uitziet, ik zou hem ook niet vermelden. Deze watertoren is nogal plomp. Helemaal niet zoals de moderne versies van deze voorziening die nogal eens het aanzien hebben van een UFO die op het punt staat te landen. Deze ziet er eerder uit als een gigantische boom die wat te hoog is afgezaagd. In stenen onverzettelijkheid staat hij daar te kijk voor de zijnde en de toekomstige generaties. Omwille van zijn ligging en vormgeving heeft de watertoren van Droeshout een betekenis als industrieel erfgoed. Hij werd in 1954 ontworpen door architect Coveliers. Opdrachtgever was de toenmalige Maatschappij der Waterleidingen. Het bouwwerk is in baksteen, met een plint in breuksteen.

Deze watertoren is in bedrijf sedert 1955. Het reservoir heeft een inhoud van 1000 kubieke meter en het water komt uit de spaarbekkens van Meerbeek bij Leuven. Een groot deel van het waterleidingnet van Noordwest Brabant wordt door deze watertoren bediend.

Waar, waar?

De vijftig kilometer van deze tocht stond er uiteraard borg voor dat ik in verschillende dorpen en zelfs streken terecht kwam. Zo balanceerde het traject voortdurend tussen enerzijds de *Faluintjesstreek* en anderzijds het *Pajottenland*. Beide streeknamen hebben eerder een toeristische dan wel een geografische betekenis. Hoewel... het Pajottenland onderscheidt zich toch van de Faluintjes al is de overgang niet altijd duidelijk gemarkeerd. Tot de Faluintjes of de Faluintjesstreek worden algemeen vier dorpen gerekend. Voorheen waren dat zelfstandige gemeenten, nu horen ze bij de stad Aalst. De Faluintjes schurken zich dus tegen de Ajuintjes. We spreken hier over Baardegem, Herdersem, Meldert en Moorsel. Strikt genomen kan enkel het gedeelte ten zuiden van de Molenbeek in Meldert

Een stukje van het glooiende landschap. Al is dat „glooien“ hier niet echt te zien. Het is eerder „gloeien“.

aanspraak maken op de benaming. Maar kom, laten we van ons hart geen toeristische moordkuil maken. De Faluintjes werden doorheen de eeuwen met een hele rist namen bedacht. Zoals daar waren: Falloerden (1417), Fallanten (1458), Falaën, Fauluynten (1727), Fallontjens (1779), Faillanten (1821) en Falaentenbosch en Falaentenmeersch. Hallo! Moet er nog zand zijn? Uit het voorgaande blijkt dus dat de benaming „Faluintjes“ onder meer kan verwijzen naar het middeleeuwse „falloerden“. Volgens lieden die het zouden moeten weten betekende dat „*takkenbossen*“ of „*bussels hout*“. Dat moet dan wilgen- en essenhout geweest zijn. Dat

groeide hier destijds zowat overal. Iemand met een ander woordenboek zegt dan weer dat de verklaring van de naam moet gezocht worden in het Franse woord „*falun*“. In de geologie duidt dat op een schelpenbank. Dat kan misschien ver gezocht lijken maar het is nu eenmaal een feit dat in de ondergrond van Meldert juist veel schelpen voorkomen! Dus... Ook de omschrijving Pajottenland is eerder toeristisch dan geologisch bepaald. Er wordt de streek in Vlaams-Brabant mee aangeduid die onderdeel is van de Groene Gordel rond Brussel. Ze wordt begrensd door dat zelfde Brussel en verder door Halle, Edingen, Geeraardsbergen, Ninove en (alweer) Aalst. Kenmerkend voor de streek zijn de eerder vriendelijke, ronde heuvels en het doorgaans landelijke karakter. Het gaat hier grotendeels om het Brabants heuvellandschap tussen de rivieren de Dender en de Zenne. Breughel wist het in zijn tijd al te appreciëren en hij schilderde dit landschap dan ook meermaals. Ook voor het Pajottenland is de oorsprong van de benaming in nevelen gehuld. Voor zover bekend kwam de naam voor het eerst onder de aandacht van een breder publiek door wat de Lennikse advocaat De Gronckel schreef in 1845. Onder het pseudoniem Franciscus Josephus Twyffelloos bracht hij een romantisch en ludiek geschrift voort met de titel „*t Payottenland zoo als het van onheugelyke tyden gestaen en gelegen is*“. De tekst verscheen eerst als losse afleveringen later werden de verhalen gebundeld. De naam *payot* was al in 1789 bekend en het betekende „huurling bij het Oostenrijkse leger“. Nochtans was Payot oorspronkelijk de Waalse benaming voor een soldaat uit de eigen streek. Juist in tegenstelling tot de krijgslui die uit de Oostenrijkse bergen op onze bevolking werden losgelaten. Het woord is een afleiding van *pays* (streek) met het Franse *-ot* eraan vastgeplakt. De betekenis was dus eigenlijk *streekgenoot*. De betekenis viel ongeveer samen met *piot* wat een algemeen bekend woord was in verschillende dialecten voor een infanterist of een gewoon soldaat. Er bestaan ook nog andere verklaringen die het hebben over de manier waarop in deze streken dikwijls huizen werden gebouwd. Met lemen muren op een vlechtwerk van hout. Dat zou dan ook „payot“ of iets van die strekking hebben geheten. Zo zou het Pajottenland het land van de lemen huizen zijn geweest. Hoe dan ook, het Pajottenland is een vruchtbare landbouwstreek met eerder kleine dorpen waar de heuvels „bergen“ worden genoemd.

Op de fles

Ik kreeg hem slechts van ver te zien: de stenen bergmolen in Asse-ter-Heide. Hij werd gebouwd in 1786. In 1922 reeds werden de kap en het gevlucht verwijderd. Nu blijft alleen nog de romp die een bijzondere, brede, flesvorm heeft. Tot in 2004 werd in deze molen nog echt gemalen. Zij het dan uiteraard niet met windkracht maar met een dieselmotor. De machinerie werd voor een groot deel vernieuwd begin van de jaren vijftig van vorige eeuw.

In de verte nog net zichtbaar: de flesvormige molenromp

De Hopduivel op de Markt in Asse

De installatie is nog steeds compleet aanwezig. Tot zelfs de bloemzakken en de visitekaartjes van de molenaars toe! Er is nog een oudere molen aanwezig die werd gebruikt voor het maken van een zeer specifiek soort bloem. Delen van het gedemonteerde houten gevlucht werden gerecycled in het interieur. Vanwege de goede staat van de merkwaardige, flesvormige romp en de nog volledige inrichting van de maalderij in de romp zelf, zou het wel te verantwoorden zijn dat dit relict wetelijk zou worden beschermd.

Hop, hop

Asse was nog niet zo heel lang geleden een belangrijk centrum van de hopteelt in Vlaanderen. Daar is nog niet weinig de klad in gekomen. Maar toch wordt die traditie hoog gehouden. Zodat er in Asse nog steeds om de twee jaar de *Hopduelfeesten* te beleven zijn.

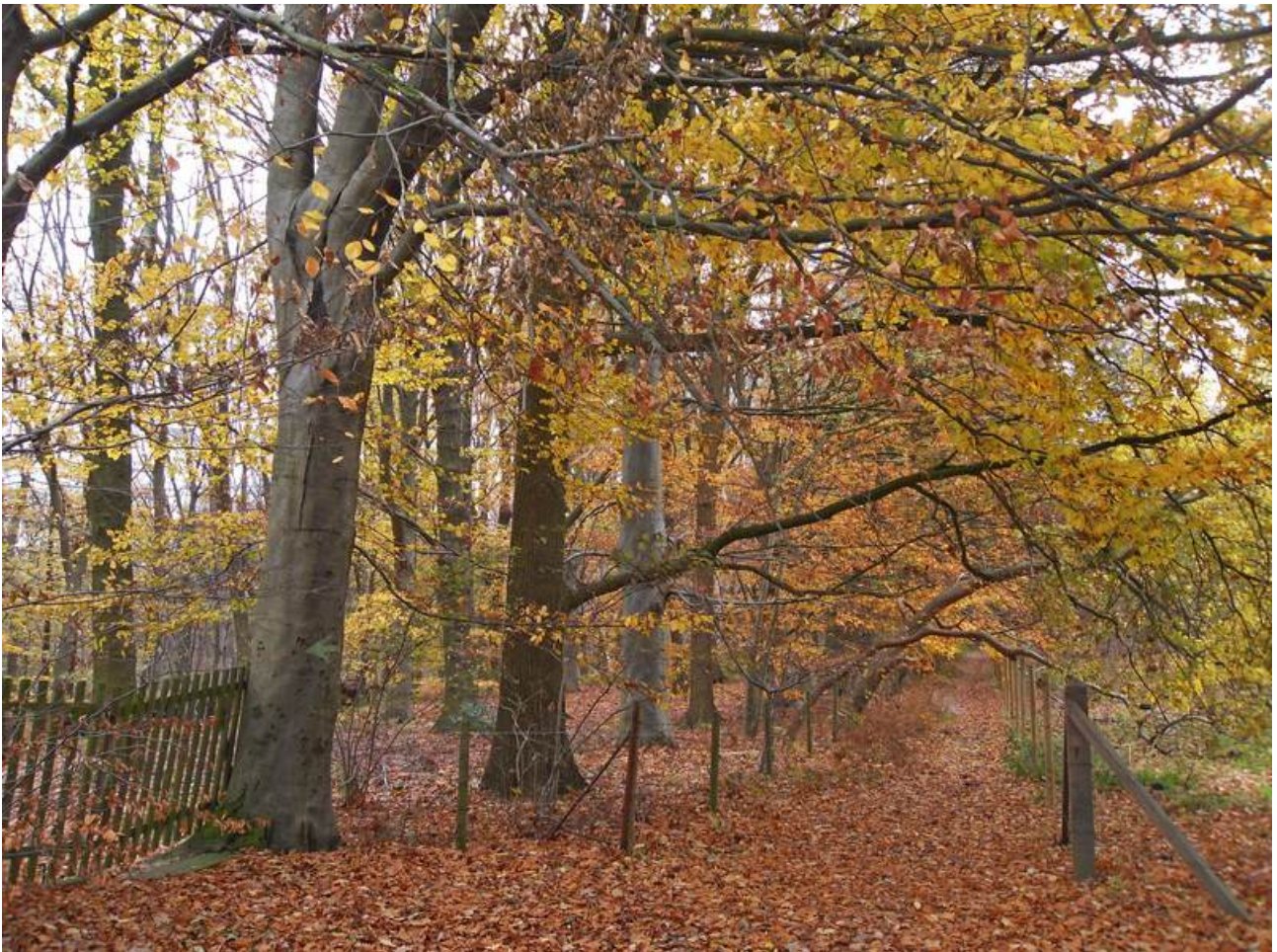
Er is met de hopteelt geen droog brood meer te verdienen maar toch zijn er wat initiatieven die pogen iets van die traditionele teelt in eer te herstellen.

Veelal groeide de hop hier in de streek op zogenaamde *draadlochtingen*. Die bepaalden tot tientallen jaren na de Tweede Wereldoorlog het aanzicht van het Land van Asse. Voor de oorlog werd de hop ook in deze regio gekweekt op staken.

Een hopveld onderhouden is een behoorlijk intensieve bezigheid. Wat er nu nog aan bedrijvigheid bestaat is eigenlijk het hobby van enkele gedreven personen. De oogst doet vooral dienst als decoratie bij de Hopduelfeesten. Zo zegt Joris Vanderveken terzake: „*De gemeente legt in Waarbeek volgend jaar een nieuwe draadlochting aan. Als een eerbetoon aan de hop en als toeristische attractie. Ons*

idee was om hier op Ten Berg als tegenhanger dan maar opnieuw een stakenveld van voor de oorlog tot leven te brengen. In de winter maken we ook een stakenhuis, met de bovenkant van de staken tegen elkaar gesnoerd, zoals je dat nog ziet op heel oude foto's en tekeningen. Vroeger lag het hele landschap dat je hier in Ten Berg ziet in de winter bezaaid met dergelijke stakenhuizen. Men noemde het hier niet voor niets Klein Poperinge.“ Ik meen een dergelijk stakenhuis gezien te hebben. Het oogde als een wigwam van de Indianen.

Het zijn overigens de stakenvelden die aan de oorsprong liggen van het ontstaan van de mythische Hopduivel van Asse. Die duivel is het symbool voor soms hevige, plotseling opstekende zomerstormen. De wind vernielde niet enkel een deel van de oogst maar de zwaar beladen staken braken wel eens finaal af! Er ging geen jaar voorbij of er sneuvelden op ieder veld wel enkele tientallen staken. Er werd dan gezegd dat de duivel in het spel was, de Hopduivel. Op de Markt in Asse staat een paal waar een figuur tegenaan klimt en dat is dan, je raadt het al, de infame Hopduivel. Daar waakt hij sinds 1986 met een

Toch wel mooi hè, zo'n herfstbos.

Duvel-bierglas in de hand. Elk keer op de vooravond van de feesten wordt het glas gevuld.

Los door 't bos

Er lagen op dit wandeltraject nogal wat natuurgebieden en bossen. Bosjes, moet ik eigenlijk zeggen want wat er nog aanwezig is, is meestal bijzonder sterk versnipperd. Vooral doordat er zoveel land hier in cultuur is gebracht.

De Paddenbroeken heb ik enkel maar van aan de rand gezien. Er lagen daar tegenover het bos wel natte weiden waar Natuurpunt het een en het ander tot stand wil brengen. Het is de bedoeling dat door aangepast beheer en het volledig ontbreken van bemesting de bodem daar zeer voedselarm, schraal, wordt. Daardoor zou op korte termijn een bloemrijke weide kunnen ontstaan. Het begrazen gebeurt door enkele runderen die zo meehelpen het gebied voedselarm te maken of te houden. In de weide werden poelen gegraven.

Daarin wordt niets uitgezet maar men rekent erop dat door natuurlijke migratie daar leven in komt. Meer bepaald verschillende soorten amfibieën, zoals kikkers, padden en salamanders. Vissen heeft men in die poelen niet nodig. Eerder in tegendeel. Op het grondgebied van Merchtem zijn zo al meer dan 60 poelen gecreëerd. Daardoor is een soort netwerk ontstaan waartussen de verschillende soorten kunnen migreren en uitbreiden. Het beheer van die poelen bestaat er slechts in ze te ruimen indien ze dreigen dicht te slibben.

Vanop een bepaald punt waren bijna in één oogopslag drie bossen te zien. Het Kartelobos, het Heibos en het Paardenbos. Elk heeft een eigen geschiedenis, structuur en ecologische waarde. Het Heibos zowel als het Kartelobos zijn gemengde loofbossen waar onder andere beuken, zomereik, es en wilg te vinden zijn.

Het Heibos is het kleinste van de twee maar het is wel ecologisch zeer interessant. Het is namelijk steeds bos geweest en daardoor komen er nogal wat oude boomsoorten in voor. Soorten die elders nog nauwelijks te vinden zijn. Het is namelijk zo dat vele bossoorten zich maar heel langzaam verspreiden. Wanneer nu het bos verdwijnt, dan verdwijnen ook

die soorten omdat het koloniseren van nieuwe bossen erg moeilijk is.

Het grootste bos, het Kartelobos, wordt daar ter plaatse het „Kettelobos“ genoemd. Het is 12 hectare groot en eigendom van de gemeente Asse. Het is een oud gemengd loofbos, een overblijfsel van het vroegere gebied Kartelo. Vandaar zijn naam. Het bos ligt op een heuvel en het panorama is weids. Zo zelfs dat van daar het Atomium in Brussel te zien is. Ik heb dat gemist maar misschien was het daarvoor wat te nevelig.

Het Paardenbos dat ook wel Paddenbroekbos wordt genoemd, is oorspronkelijk een bos dat langs een beek is gegroeid. Nu is het hoofdzakelijk een populierenaanplant. Meestal zijn dergelijke plantages arm aan soorten met een sterk verruigde ondergroei.

De wandeling was ook zo gelegd dat een stuk van het Kravaalbos werd doorkruist. Dat is één van de laatste bossen die ten noordwesten van Brussel nog overgebleven zijn van een vroeger oerbos: *het Kolenwoud*. In Latijnse kronieken heet dat *Silva Carbonaria*. Het strekte zich ooit uit in Gallië vanaf Brabant tot Picardië en het bedekte eens heel het middeleeuwse deel van wat nu België is. Het huidige Zoniënwoud, het Hallerbos, het Buggenhoutbos, het Heverleebos, het Neigembos, het Meerdaalwoud en het bos van La Houssière zijn er verder alle nog restanten van.

De totale oppervlakte van het Kravaalbos bedraagt ongeveer 80 hectare. Het bos zelf plus zijn onmiddellijke omgeving is zo'n 180 hectare groot en het is beschermd door een Koninklijk Besluit.

Het Kravaalbos bestaat uit verschillende delen: het Herenbos of noordelijk gedeelte is gelegen op het grondgebied van Baardegem, het Armenbos is het westelijke gedeelte en dat ligt in Meldert. Een ander deel behoort tot de gemeente Asse. Tenslotte is er de Vogelzang of het oostelijk gedeelte dat helemaal in Asse ligt. Het is het centrale gedeelte dat aan het bos zijn naam heeft gegeven. „*Kravaal*“ betekent eigenlijk „steenvallei“. Die naam is er niet zomaar gekomen. In de middeleeuwen kreeg het bos grote bekendheid omdat er zandsteen werd ontgonnen. Dat zandsteen werd gevonden in het grondwater en het moest, eenmaal aan de lucht blootgesteld, snel bewerkt worden om niet te hard te worden. De stenen werden via de Dender naar heinde en ver vervoerd. Onder andere de Sint-Martinuskerk te Aalst en de Onze-Lieve-Vrouw-kathedraal in Antwerpen werden ermee gebouwd.

In de 16^e eeuw reeds raakten de groeven uitgeput en was het uit met de pret van het stenen delven. Tot voor kort stond op het dorpsplein in Meldert een groot stuk zandsteen als herinnering aan wat vroeger rijkdom bracht. De voormalige rijkdom uit het zandsteen kwam, laat dat duidelijk zijn, vooral de abdij van Affligem ten goede. Veel meer dan aan de lokale bevolking. Nu ligt daar in het centrum van Meldert alles overhoop en het enige wat er nu staat zijn hopen zand en stapels rioolbuizen. Al wordt er weer volop gegraven en gedolven, naar mijn inschatting zal er nu meer steen in de grond gestopt worden dat er wordt uitgehaald. Voor het café dat dienst deed als controlepost was de baas wat landerig met een schop in de weer om ervoor te zorgen dat zijn klanten ongeschonden en zonder buitensporige inspanningen zijn etablissement konden betreden.

Het hoogste punt van het Kravaalbos ligt op ongeveer 75 meter boven de zeespiegel, het laagste punt op circa 35 meter.

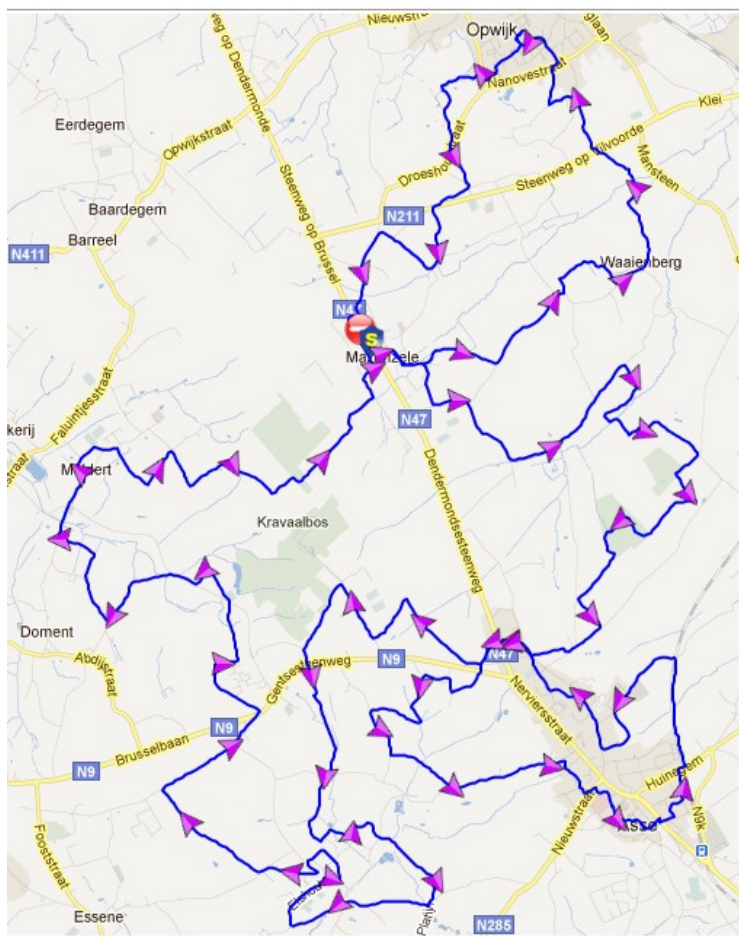
Het bos is privébezit. Dankzij de goodwill van de eigenaars zijn grote delen van het bos echter wel toegankelijk voor het grote publiek. Een gedeelte van het Kravaalbos is in het gewestplan bepaald als natuurgebied, een ander gedeelte is natuurreservaat met wetenschappelijke waarde en dat moet in zijn huidige staat bewaard blijven. De vijver en het bronnengebied werden daarom voor het publiek afgesloten. Een maatregel die nodig is om de oevergewassen te beschermen. De rijkdom van dit ongestoorde bostype wordt in de hand gewerkt door precies de aanwezigheid van dit bronnengebied en er zijn op deze plaats dan ook een dicht elzenbos, talrijke wilgen en een lage begroeiing van waterminnende planten te vinden.

Het Kravaalbos is een zogenaamd zwervbos. Wat betekent dat de meeste bomen

zaadbomen zijn. Die zichzelf daar dus gezaaid hebben. In het eigenlijke bos, dat in de oorlogsjaren zeer te lijden had door het omkappen van vele bomen, heeft de mens sterk ingegrepen en werden de tamme kastanje, de es en de Amerikaanse eik aangeplant. Hier bestaat de ondergroei vooral uit braam, zachte witbol en adelaarsvaren. De adelaarsvaren is echter een beruchte plant die omwille van zijn sterk ontwikkelde wortels verstikkend werkt op andere planten die zich willen vestigen. De boshyacint en de zachte witbol kunnen zich echter handhaven doordat zij hun bladeren ontwikkelen nog voor dat zij door de adelaarsvaren worden overdekt. Van de oorspronkelijke vegetatie resten alsnog valse salie, lijsterbes, dalkruid, lelietje-van-dalen, de bosanemoon en nog enkele andere soorten.

Het Kravaalbos is ook een gebied waar de buizerd en de ransuil overwinteren. In de kruidlaag broeden vooral kleine zangvogels zoals fitis en tijtjaf.

Enkele jaren geleden zijn er zelfs een paar vossen waargenomen. Het schijnt dat er ook herten huizen maar al die uiterst schichtige dieren laten zich natuurlijk maar zelden zien.

Mijn reisweg. 50,1 kilometer door de Faluintjes en het Pajottenland

Brandstof tekort

Het stukje Kravaalbos was het laatste deel van de wandeling en ik was, eerlijk gezegd, wel blij dat de bewoonde wereld en daarmee het einde van de tocht in het zicht kwam. De controleposten onderweg lagen nogal ver uiteen en de twee laatste daarvan waren gevestigd in cafés. Iets drinken kon je daar uiteraard wel maar wat te eten wat niet tot het mierzoete of vette segment van de etenswaren moest gerekend worden... dat was er niet bij. Het zal de (hop)duvel geweest zijn die ermee speelde want de dorpen waar ik passeerde leken wel uitgestorven. Enkel de kapsalons waren geopend. Een bakker of een broodjeszaak heb ik echter niet gezien. Dus was er niet genoeg gelegenheid om de nodige brandstof in te slaan om de menselijk motor zonder sputteren aan de gang te houden. Dat liet zich gevoelen. Desondanks heb ik het einde van de tocht wel gehaald zonder compleet in te storten. Alleen maar een klein beetje.

© 2011 Michel Christiaens